

"אתה גיבור לעולם ה', מחיה מתים אתה. רב להושיע. מוריד הטל. מכלכל חיים בחסד מחיה מתים ברחמים רבים. סומך נופלים ורופא חולים ומתיר אסורים ומקיים אמונתו לישני עפר. מי כסוד בעל גבורות ומי דומה לך. מלך ממית ומחיה ומצמיח ישועה. ונאמן אתה להחיות מתים".

הבט נא וראה בברכה זו, שעיקר הפעולות הללו הן תמיכה במציאות המוגבלת. חיזוקה ועילוייה. חולים, אסורים, מתים ונוזקים, מתחזקים ונעמדים מכוח מידת הגבורה, ובפעולת בעל גבורות הולכת ישועתם וצומחת, עד תחיית המתים והנאלה השלמה, כי נואל חזק אתה.

כך, מידת הגבורה היא הכוח המכשיר את העולם ודוחק בו להתעלות ונהכל סכח שורשה הפנימי, בחינת הבינה, אור התשובה והעילוי, בסוד "אני בינה לי גבורה", ואכפילו. אפילו במובן הסבעי אנו יכולים לראות זאת, שכדי שהאדם יתקדם בחייו מוכרח הוא למידה של גבורה, עמל ודיסון עצמי. אין דבר שמושג בעולם הזה ללא גבורה ומאמץ. זוהי תכונת הגבורה, שהיא תנועה מלמטה למעלה, בסוד האש, ורומזת על עילוי הנבראים והכשרתם אל האור העליון. דבר זה בא לידי ביטוי אפילו בחיצוניות של הגבורה, שהם הדינים והייסורים הבאים על האדם. גם הם לא נועדו אלא כדי לתקן את האדם ולהביאו לעילוי חיכוכו.

זוהי תכונתה של מידת הגבורה, שהיא שורש הכלים - להכשיר את העולמות כולם אל האור העליון, לזככם ולטהרם עד שיגיעו אל תכלית העילוי. והנה כמה וכמה בחינות יש בפעולת הגבורה, חלקם בבחינת ליבוי הרצונות הטובים השקועים במעמקים, העצמתם והוצאתם אל הפועל, וחלקם בבחינת ביטוש הרע וכל הקליפות המעכבות פעולות של "סוד מרע", ושל "עשה טוב". בבחינת ליבוי הטוב, הנה כל התעוררות והתחזקות של רצון טוב, כמיהה לתיקון, אימוץ הרצון לעילוי, הנה כל אלו הם בבחינת הפעלת הגבורה. כי תכונת הגבורה כמו האש, מתנועעת בלי הרף, ובכל עת נמצאת בבחינת התעוררות. זוהי תנועה של הנברא, מתחתית מקומו, שמתעורר ברצון חזק לתיקון ועילוי. מידת הגבורה היא סוד האור היורד אל הנבראים, מעצים את כוחם וחזק בהם להתעורר 'באור חזר' ולהתאמץ בשאיפתם אל התיקון ותאור. בנוסף לזאת, מידת הגבורה באה ללחום בכל המעכבים, בכוחות תאוה ובכוחות רשע הבאים לשטוף כוחותם את האדם ולמרושכו למטה. הגבורה וזוהי לחשיב מלחמה טערה. לנצח במלחמת הסוב חרע שבנוש האדם, אלו הם מסגולותיה של מידת הגבורה.

אם כן, מידת הגבורה היא בחינת תאור השייך אל הנבראים וסוד עבודתם, להתעלות ולחזק עצמם, לפרוץ את הסוב ולחפיד ממנו את הרע, לחזק את כל גרעיני הרצונות

הקדושים, לאמצם ולהעצימם, ולהוציאם אל הפועל בכל עת, בעליה אחר עליה, עד יאיר עליהם אור החסד העליון ממרומים. והנה מתוך דברים אלו נשכיל ונבין בסוד שם מ"ב וסוד 'אָנָא בְּכַח'. והוא מה שמבואר בספרים במקומות רבים, שסוד שם מ"ב הוא תנועת העילוי מלמטה למעלה. כל בחינה וכל מדרגה אינה עולה למעלה, אינה מתקדמת ממדרגתה למדרגה שמעליה, אלא על ידי שם מ"ב, שהוא סוד כוח העילוי שגנוז בעומק היצירה כולה. כשברא הקב"ה את העולם בראו בשם מ"ב (וכרמוזו בפסוק הראשון של בראשית, כמו שראינו לעיל), ובכך גנו בקרב העולם עצמו את היכולת לעלות ולשוב אל מקורו. וברצוננו לומר, שהנה אף על פי שבריאת העולם היא בחינת צמצום והסתרת האור העליון, כי מקור העולמות כולם הוא אור אין סוף, ובריאת העולם היא בחינת ירידה ממרומי אין סוף, להוות עולמות מצומצמים וחשוכים, הנה ירידה זו אינה התכלית, ועתידים כל העולמות לעלות ולשוב אל מקורם. וכוח העילוי הזה, הוא אשר עומד ביסוד הבריאה, הן בבריאתה והן בעילוייה העתידי. זהו סוד שם מ"ב, שבו נברא העולם, ומכוחו עולים העולמות לעילא, עד מקורם העליון במרומי האור האלהי. ועליו כתב מרן הקדוש, רבנו האריז"ל וזו לשונו (שער הכוונות דרושי הקדיש א):

"וטעם הדבר הוא כי אין שום עליה בעולמות אלא על ידי שם בן מ"ב. ושם זה של מ"ב הוא אשר מעלה כל העלויות שיש בכל העולמות, משום דאיהו סליק ולא נחית כנוצר בפרשת תרומה קלב ע"ב"ט.

טבע העילוי הגנוז בכל ההויה

בספר עמק המלך הרחיב לבאר את עניין שם מ"ב, בסוד מידת הגבורה, והשווה בינו ובין השם של מידת החסד. שנודע הדבר שבנוסף לשם מ"ב יש שם ע"ב שהוא סוד שם החסד, כפי שרמזו בגמטריא של ע"ב שהוא 'חסד', והוא יוצא מהפסוקים של קריעת ים סוף, 'ויסע' 'ויבוא' 'ויט' כנודע. ידוע הדבר שהחסד תכונתו כמו המים,

---

^(ט) כדורש זה עסק בעניין הקדיש, שכל מהותו הוא עילוי העולמות, בסוד יתגדל ויתקדש שהוא גילגל ועילוי. והאריך להראות כיצד שם מ"ב רמז בכמה וכמה אופנים בקדיש, ובתוך הדברים כתב זה לשונו: 'וגם לעולם אין עליה אלא בשם מ"ב, ולכן צריך לומר הקדיש בנוסח זה כנוצר לעיל וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתחדר ויתעלה ויתהלל, לפי שיש בהם ו' וידין לרמז אל שם מ"ב שהוא ו' סעמים שישה שמות, וכל שם משישה אותיות, וכן חמצא גם כן כי בכל חיבת מאלו של ו' וישתבח וכו' יש בה שישה אותיות, וחרי נחבאר איך נרמז כוח כל שם מ"ב, ולכן אותם האומרים 'שתבח יתפאר' בידין טועים הם, לפי שאז יעלו ו' וידין בחינת שם ע"ב והנה אין עליה אלא בשם בן מ"ב."

לרדת למטה, והגבורה תכונתה כמו האש, לעלות למעלה, וכן דבר זה מתבטא בהבדל בין שני השמות הללו, וזו לשון עמק המלך (ועמק המלך שער י פרק ח):

"צריך אתה לדעת, כלל אחד שאמר רבי שמעון בר יוחאי ע"ה בפרשת בשלח וגם בפרשת שמות, שההפרש שיש בין שם מ"ב ובין שם ע"ב, ששם מ"ב עולה למעלה, ושם ע"ב מתפשט למטה. 'דא סליק ודא נחית' (זוהר שמות קל ב), מפני שהדין נמשל לאש, והאש עולה תמיד. כן כל ההארות והשמות הבאות מכח הדין הם עולים למעלה כטבע האש, ואינם יורדים למטה, כי אם על ידי כוח ששולח אותם בחזקה, ולזה כשמגיעים לסוף שליחותם מיד חוזרים למעלה. ולכך שם בן מ"ב שהוא מכח הדין, משתמשין בו כל יורדי מרכבה שמעלין נשמתן למעלה, ונשאר הגוף שלהם כמו מת... ואלו שם ע"ב אינו כן, אלא שמתפשט והולך, שנמשל למים שהם נגרים במורד".^ב

הנה כתב בתכונת האש, שהיא עולה למעלה תמיד, וכן כל השמות הבאים מכוח הדין, הם עולים למעלה... ואינם יורדים למטה כי אם על ידי כוח ששולח אותם בחזקה, ולזה כשמגיעים לסוף שליחותם מיד חוזרים למעלה. ודברים אלו נוגעים ביסודות חשובים מאוד בבריאת העולם. ראינו שהעולם נברא בשמות של גבורה. והנה יש

---

^ב ובדבריו נוגע ביסודות חשובים בהבנת מהות ההבדל בין הדין והחסד, ולכן נצטט כאן את מה שהשמטנו מלשונו: "ולכך שם בן מ"ב שהוא מכוח הדין, משתמשין בו כל יורדי מרכבה שמעלין נשמתן למעלה, ונשאר הגוף שלהם כמו מת, ובכוח נשמתן ובכוח אותן החותמות, שהיו מעלין עם נשמתן למעלה, כדי להראות לכל ממונה שבכל היכל והיכל החותם שלו. וכשהיה רואה חותמו, היה מניח אותה הנשמה ליכנס לפנים, ולירד לעומק צפיית המרכבה, ולזה היו צריכין טהרה גדולה, מפני שכוח הדין צריך טהרה גדולה. והראיה רבי נחוניא בן הקנה שהיה צופה במרכבה והיה העולם צריכין לו, כי ביקשו תלמידיו אשה שהיתה ספק נדה, וספרה ז' ימים נקיים וטבלה, והיתה ספק בטבילה אם היתה בהערב שמש או לא, והביאו טלית חדש ומילאו אותו הדם. ואמרו לאשה נגעי בטלית באצבעך הקטנה, ספק נגעה ספק לא נגעה, והביאו הטלית עם ההדס לפני רבי נחוניא בן הקנה, ונגע בהדס על ברכיו, בעוד שהיה בתוך הטלית, ותכף פטרוהו מן המרכבה. ואילו שם ע"ב אינו כן, אלא שמתפשט והולך, שנמשל למים שהם ניגרים במורד, ואין צריך כל כך טהרה למשתמשים בו, שהוא מן תולדות הוי"ה, שנאמר 'זורקתי עליכם מים טהורים' (יחזקאל לו כה) מימי החסד ז'טהרתם מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם' (שם). והוא שם ע"ב היוצא מקודש הקודשים, הוא הגרון החוצב נשמות, ועל זה נאמר 'אני הוי"ה השוכן אתם בתוך טמאתם' (ויקרא טו טז), והטהרה היא על ידי אמא עילאה, הנקראת 'מי מקוה' אשר אבאר". וראה עוד שער יד פרק קלד, שער טז פרק כג. אגב הדברים נציין, שאפשר שמדבריו בעניין השם ש'צריך טהרה גדולה' מול השם ש'אינו צריך טהרה גדולה', יובנו דברי רבנו הברית מנוחה שבמקומות רבים כותב על דבר מסוים אם צריך טהרה או אינו צריך טהרה, וה' יאיר עינינו.

לברר, שהלא תכונת הגבורה לעלות למעלה, ואילו בריאת העולם היא דווקא ירידה של האור וצמצומו. אלא שהתשובה גנוזה במה שאמר ששמות הדין 'אינם יורדים למטה כי אם על ידי כוח ששולח אותם בחזקה'. והיינו שפעולת הבריאה היה בחינת כוח שדחק באורות בחזקה והורידם למטה, אל מקום הצמצום. הדוגמא לזה היא ירידת הנשמה לגוף, שהיא פעולה הנעשית בהכרח, שנדחקה הנשמה אל מקום חשכת הגוף, "וכבושה בו בכוח מכריח"^{כא}. כי טבעה לעלות למעלה אל מקורה. והנה מכאן נתייסד עניין עצום וגדול בתנועת העולמות. שהנה כתב הרב בדבריו, שטבעם של אורות הדין לעלות למעלה, ואינם יורדים למטה אלא בכוח מכריח, "ולזה כשמגיעים לסוף שליחותם מיד חוזרים למעלה", כלומר, לאחר שמגיעים לתכלית הירידה שנועדה עבורם, אזי מיד חוזרים הם לטבעם העצמי, שהוא התנועה כלפי מעלה. והוא כמו 'קפיץ שנדחק ומתכווץ על ידי כוח מכריח, ומיד בשחרור כוח המכריח, הקפיץ יזנק וימתח, כטבעו. כך נוסדו כל העולמות, בסוד אורות הגבורה, והיינו שכוח מכריח עליון דחק בהם להורידם למטה אל העביות והגשמיות, אך לעולם לא השתנתה תכונתם העצמית, שהיא התנועה כלפי מעלה. ולפיכך מיד בסיום תהליך הצמצום ויצירת העולמות, חזרה תכונתם העצמית, והתעוררה בכוח דוחק בעזו, להתעלות שוב אל המקור העליון.

זוהי התכונה העצמית הגנוזה בעולמות התחתונים על כל פרטיהם. כוח תוסס ודוחק לעילוי ולהתרוממות. כי זוהי התכונה היסודית של האורות העומדים ביסוד הבריאה כולה, כוח עילוי והתרוממות. כוח זה הוא המניע את כל גלגלי ההוויה, בכללות ובכל פרט ופרט. הוא מקור התנועה וחשק ההשתלמות הגנוז בכל נברא ובכל מי שיש בו

⑩ "והנשמה עצמה אף על פי שבעצמה היא זכה ועליונה, הנה בהיכנסה בגוף החומרי והסתבכה בו, נמצאת גרושה ודחוייה מענינה הטבעי אל ענין הופכי לו, וכבושה בו בכוח מכריח, לא תוכל לצאת ממנו אלא אם כן תתאמץ בכוח חזק מן הכוח המכריחה. ובהיות שגור האדון ברוך הוא שהרכבה זו של גוף האדם ונשמתו לא תיפרד מעולם (פירוש - כי פירוד המיתה אינו אלא דבר לפי שעה עד תחית המתים, אך אחר כך צריכה לשוב לגוף ושניהם יתקיימו יחד לנצח נצחים), הנה מוכרח שתשתדל הנשמה ותתחזק, ותהיה הולכת ומחלשת את כוח חושך החומריות, עד שישאר הגוף בלתי חשוך, ואז יוכל להתעלות הוא עימה וליאור באור העליון, תחת מה שהיתה מתחשכת ונשפלת היא עימו בתחלה. ואולם האדם בעולם הזה, הוא במצב אחד שהחומר חזק בו וכמו שביארנו, ובהיות החומר עכור וחשוך, נמצא האדם בחושך גדול, ורחוק מאד ממה שראוי לו שיהיה להיות מתרבק בו יתברך. ואמנם בזה צריך שישים השתדלותו, לחזק את נשמתו נגד כוח חומר, ולהיטיב את מצבו, להעלות עצמו מעילוי עד השיעור הראוי לו" ורך ה' לרמח"ל א ד ב.